

אינם מרוצים. היהודים הם צד. מה שמענין את הממשלה - זוהי דעת הקהל האמריקנית. זו אינה אחנו. העחונות הפרוגרסיבית היתה גם נגדנו. (מק מודיע שניו-רפובליק פרסם מאמר של בריילספורד) יש נסיון מצד הממשלה להכניס סריו בין הציונים ובין היהודים האמריקנים.

ויצמן שואל אם להמשיך הפעולה בחבר הלאומים נגד אנגליה. דעתו לא קבועה בענין זה. מה שקרה סרגיו מאוד את אנגליה. היום נסגר דו"ח סימפסון לממשלה. גרלנבום שואל אם אי-אפשר להשתמש בצרפת נגד אנגליה.

מ' באלול
2 בספטמבר
יום ג'

בשש ננעלה ישיבת הועד האדמיניסטרטיבי. נקבעה הנהלה של שמונה: ברודצקי בלנדרון, רופין, קיש ברלין מירושלם (ספיס-ציוני), ברנרד כהן, סימון, סנטור והקסטר מסיטרא שניה. בשעת ההפסקה נחיעצה סיעתנו בדבר ההנהלה. הצעתי לצאת מהקואליציה לאחר שלא הובטח הביסוס אפילו, וגם סעיפי העליה, ההכשרה והתרבות אינם בטוחים בהחלט, ביחוד לאחר הכשלונות של הסוכנות במשך כל השנה. דעה זו נדחתה כמעט על-ידי כל החברים. אז הצעתי שנוכל להשתתף רק בתנאי ששני חברינו ישארו - בין שאחד ישאר בהנהלה והשני במחלקה ובין ששניהם ישארו במחלקות, בתנאי קודם שרופין נשאר בהנהלה.

דעה זו נחקבלה. אולם דרישה זו לא נחקבלה ע"י הציונים, ולמעשה יצא שהושלכנו מההנהלה, מבלי שויצמן יזכיר אפילו בנאום הנקילה שלו אף מלה על חברי השמאל שיוצאים.

בארץ קם רעש לרגל ידיעות מסולפות שקבלו מיט"א בדבר הוכחות הפוליטי. ערבבו את העניין עם ראיון ורבורג אצל פספילד נחקבלו טלגרמות כלאות דאגה מהות"פ, מברל מהות"ל.

שלחתי בצהרים טלגרמה זו לעובדים:

"בגמר הוכחות בות"פ הביע חיים תקוה לרוב אבל התנגד

למדינה. נתקורר רעש. קוון הציע שות"פ לא יסכים לדברי חיים.

גרינבוים ומזרחי תקפו. בן-גוריון הצהיר עמדת אגף העבודה, שנשלחה

לכם בדואר. חיים הסביר כוונתו בהקפדת הקרובה ושוב 500,000 שיסול

דרך למיליונים. מזרחי דרש מדינה. חיים הסתלק. סוקולוב הצהיר

בשם הנה"ל וויצמן תודה חשובה סקר בועדת החקירה בשאלת הרוב.

וה"פ אישר זאת ברוב עצום ודרש מויצמן להמשיך. אין כל קשר לראיון

פספילד ורבורג. אחרי דברי ורבורג לא קרם כלום. ידיעות סמא מטעות.

חודיעו לוועד הלאומי".

בהצבעת החקציב היחה מלחמה מוקילה ומאלפת מצדנו. ועדה

החקציב של הסוכנות, בניגוד לוועדה החקציב של הוה"פ, מחקה חקציב וה"ח,

חקציבה רק 3,000 להכשרה וקיצצה חקציב העליה, והציעה להתישבות רק

94 אלפים ועוד 120 אלף לכשירחיב. גם הציונים הצביעו בעד חקציב

זה ובהוכס גם טברסקי. החלטנו להצביע נגד החקציב אם הצעותינו לא

חקבלנה. בפלגום הכנסנו הצעה לקבוע 3,200 לוח"ח ולהגדיל חקציב

עליה והכשרה בשבעה אלפים בערך, ואח הסכום הזה לקחת סקסוצים

באדמיניסטרציה (8-10%). כשהדבר עמד למנין - הודיע ורבורג שזה נפל, אם כי 10 הצביעו בעד 1 - 9 נגד. הצביעו שנית. נוספו קולות של בלתי ציונים ע"י הפרוכסי. אולם הבלתי-ציונים עשו הספקה להחיעץ בדבר, כי דברינו (דברו קפלן ורובשוב) השפיעו עליהם. מקום הציעו לקבל הצעתנו "לפי מדה האפשרות", אולם לבסוף קבלו את הצעתנו כמו שהיא. לעומת זאת נדחתה הצעתנו השניה בדבר ההתישבות, והוצעלד הודיע שנמנענו מהצבעה בשאלת החקציב לרג זה.

סכסוך מועיל ומחנך נחקור גם בבוקר, לרגל הצעה בדבר קריאת ישיבת חוקד האדמיניסטרטיבי במקרה שהממשלה חכין חכניה הפוגעת בעניינינו. ווסרמן התאונן על הציונים שהחליטו על הכל למפרע. נצטרף להלונה גם ורבורג. נשמעו דברי רוגז. אוסישקין ורוזנבלים ענו. האחרון הודיע שלפי הקונסטיטוציה הציונית יש אפשרות של הצבעה מחייבת אם כי לא משתמשים בכך. הרוגז גדל וורבורג שאל את ויצמן מה עמדתו בשאלה זו. ויצמן ענה חריפות. כמובן שההסדרות יש לה הרשות לבוא לסוכנות בהצעות מוכנות, וגם לחייב כל חברה במידה של חלוקי דעות חיוניים, אולם דוקא הלא-ציונים באו בהצעה קצורה בשאלת החקציב...

מלבד אינצידנטים אלו לא הצטיינה ישיבת הוואד"ס בנכוחים חשובים, כל ההחלטות שנחקבלו הן כמעט אידנטיות עם החלטות הוה"פ הציוני. הצליח בנכוח בפלנוס רובשוב, שדבר ביום הראשון, כמתוכנן ראשון. דבר לאנשי הסוכנות דברים בבושים שעשו עליהם רושם רב. הנכוח הפוליטי הגדול היה כמובן הוה"פ - וכאן קפצה שאלת המדינה היהודית. טום דבר לא הוכיח כל כך את אי-בגרות הציונים וחוסר אחריותם בנכוח זול

זה. בדיסגוגיה הפלה ומחוסרת כל אחריות הצטיינו הפעם לא
הרויזיוניסטים אלא המזרחים עם פרבשטיין כראשם. ויצמן בנאום
החשובה הפלים דברי שטות מיוחדים לגמרי בדבר אי-אמונחו ברעיון
מדינת-היהודים, שהאמין בו בסוף הכלחמה. ונתלקחה מלחמה.
גרינבוים ראה בדברי כפירה אלו קץ הציונות. במה נלך לעם אם
המנהיג חרם את מדינת-היהודים, הו"ח"פ נעשה כמרקחה. כל השאלות
ירדו מעל הפרק. נשתכחה גזרת העליה, נסוג המסבר הפוליטי, כל
דאגות בנין הארץ הוסחו מעל הלב, פחד הערבים ירד, גנף ולונדון
נמחקו כליל - מי יחננו מדינה - זוהי השאלה הבוערת. ברלין
הצהיר בשם המזרחי שהכפירה במדינת היהודים היא כפירה בעיקר
ופוגעה בקדשי ישראל. קוון - תאנגלי - הכניס הצעה שהו"ח"פ יכריז
שאינו חמים דעה את ויצמן, ומצהיר על מדינת היהודים כעיקר הציונות.
למחרת בערב - ביום ה' - בא ויצמן והצהיר שהוא דואג
בעיקר לא למטרה הרחוקה אלא לפעולה בזמננו אנו, וכל סאמצינו צריכים
להיות מכוונים להקים בארץ בדורנו ישוב בן חמש מאות אלף איש - ישוב
כזה יסול הדרך למיליונים שיבואו אחריהם, אולם אין הוא מאמין
במדינה, כי הערבים אף הם בארץ וזכיותיהם בזכויותינו, ולא נשלחם
על הערבים. בישיבת הסיעה שלנו הצעתי שנצהיר הצהרה על עמדתנו
בוכוח זה ועבדתי נוסח שנחקבל בסיעה. כתום דברי ויצמן מסרתי
את ההצהרה (עברית) :

"בשם אגף העבודה אני מביע את צערנו על הוכוח שנתקורר
לאחר נאוסו של הד"ר ויצמן אמש, אם כי לא לכל דבריו אנו מסכימים.
הפועל העברי בארץ ובני בריחו בגולה התמכרו ויוסיפו

לחמכר להגשמה המלאה של הציונות מחוך אמונה עמוקה, אשר לא
 נחרטת אף פעם, ואשר שום מכשול וכוח בעולם לא יקרער ולא יחליש, -
 ברצונו וביכלתו ההיסטורית של העם היהודי לשוב לארצו ולחדש בה
 חיי-קיום כלכליים, סוציאליים, תרבותיים ומסלכיים, בחור אומה
 בת-חורין שאין כל עם אחד שולם בה ואין היא שלטת בעם אחר בא"י.
 מחוך שאיפה כנה ונאמנה לקיים יחסי-שלום ושיחוף-פעולה
 בינינו ובין העם הערבי, אנו בטוחים שיש באפשרותה של א"י הלאומית
 של שכנינו הערבים.
 נלחמנו ונוסיף להלחם נגד כל נמיה הסכונת להמקטת-הדמות
 ולחנמכת-הקומה של חזון החקומה של העם העברי בארצו.
 כמו-כן נלחמנו ונוסיף להלחם נגד כל נסיון מכשיל להחליף
 את הפעולה המתמדה לחיזוק עמדותינו בארץ - בוכות עקר ותפל על
 נוסחאות וטרמינים פוליטיים, שאינם כלולים בפרוגרמה הבזילאית,
 שמהקונגרס הראשון ועד היום הזה שימשה ביטוי מוסמך לחכנית הציונית.
 בוכות-מלים זה אנו רואים נזק מוסרי ופוליטי לחנוקתנו
 והחמסקות מהקול הכבד של ספעלנו בארץ. הרצון הציוני האמתי יבחן
 קודם כל במאמצים בלתי פוסקים להחשה בנין הארץ, לביצור ישובנו
 והגדלתו ולהגנה אמיצה על זכויותינו הפוליטיות. רק באלה אנו רואים
 את הערובה הנאמנה להתגשמות המלצה של הציונות בארץ".
 ההצטרף נשמעה מחוך שתיקה עצורה בכל האולם הגדול, והיתה
 חרושה כללית שנחבטאה העמדה הנאמנה של הציונות האחראית. הציונים
 הכלליים התאספו, והדעה הכללית היתה להצטרף להודעה אגף העבודה.
 לפי עצת מרמינסקי החליטו להציע חסצית ההצטרף כהחלטת הוה"פ. כשנודע

לי הדבר התנגדתי לכך, כי ראיתי נזק, ביחוד בשעה זו, בהגדרות רשמיות חדשה של שאיפתנו בארץ. הם קבלו את דעתי והסתפקו בהצהרה. נתאספה ההנהלה והחלט שסוקולוב יקריא הצהרה חדשה בשאלת הרוב. במתיחות רבה נחתדשה הישיבה וסוקולוב הקריא את ההצהרה בשם ההנהלה ובשם ויצמן, כי בשאלות הרוב עומדת ההנהלה על החלטה שנתן סקר לועדת החקירה על-פי הוראת ויצמן. שמריקר קמץ וטען שסקר לא ענה על-פי הוראת ויצמן, ויצמן נחרז וצוה להקריא את המלגומה שלו לסקר. נמצא שסקר באמת הוסיף על דברי ויצמן את המלים "אנו מקוים שנהיה לרוב" (בהוראת ויצמן היו רק המלים, "אין אנו בשם המזרחי שאין ההודעה מניחה את דעתם, כי הם דורשים תשובה ברורה אם ויצמן הוא בעד סדינה או לא (נחברר אחר-כך ששאלה דימוגית זו הוצגה בניגוד להחלטת סיעה המזרחי). ויצמן נחרז קם והודיע, שהוא רואה שאין דעתו כדעת הרוב והוא הולך, ורק יעזור לגמר המו"ס שמחנהל את המסעלה. סוף-סוף בא המשבר הסוכר בבל קונגרס ובכל ישיבה וה"ס... הסקחה שבה...

הישיבה נמשכה עד חמש בבוקר, היו וכוחים סוערים כסובן, אך בשעה שחיס לא היה לי עוד כוח להשאר והלכתי לחדרי. דברו מאחני קפלן, טברסקי, זלמן והרצפלד. דברו אחרים, כסובן. גרינבוים חקף את קפלן והודיע שאין הוא מביע עמדת פועלי א"י ודעתו שונה מדעתי. זלמן ענה על זאת בעקיפין. במצב רוח זה נפתחה בבוקר (ביום ו') ישיבת הסוכנות, אולם בישיבה האחרונה במוצ"ש קמה הסערה לדסמה, לאחר שהודיעו על ההחלטה שנחקבלה בישיבת הלילה, שהו"ס מקבל את הודעת ההנהלה ודורש

סויצמן להמשיך. ויצמן ענה בדברי פיוס והישיבה נגמרה במצב רוח לא רע.

י"א באלול
4 בספטמבר
יום ה'

בישיבת החנהלה הציונית שנחאספה אחסול נתקוררה שאלת הקואליציה, והובעה דעה שאין להניח שהפועלים יצאו עכשיו מהקואליציה והוחלט להציע להנהלת הסוכנות לדרוש משני החברים של סיעת הפועלים להמשיך עבודתם כמקודם עד הקונגרס. הדבר נמסר לסיעה והחלטנו לחכות להודעת הנהלת הסוכנות. זו נחאספה אחסול והחליטה - להציע לשני החברים, למען לא יהיה ליקוי בעבודה, להמשיך לע"ע את עבודתם, כמובן מאליו החת הקונטרולה של חברי ההנהלה...

בא אצלנו הבוקר רוזנבלים ושאל אם לא נחנוד שהוא יפנה לויצמן לשנות את נוסח ההחלטה למען אפשר לחברים להמשיך. הוא הודה שנעשה משגה מצד ויצמן שלא דאג לענין זה בזמן הישיבה אולם גם סיעתנו שגתה שלא הגידה בדברים מפורשים מה היא חצה. אחרי בירור מסוך עם רוזנבלים החוכחנו על הענין בינינו והחלטנו לפרסם גלוי-דעה על עמדתנו, ולהודיע לרוזנבלים לבל יפנה לויצמן, כי נשלח חברים לנהל מחלקות.